



Finnmark fylkeskommune

Finnmárkku fylkkagielda
Finmarkun fylkinkomuuni

KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET
Postboks 8013 DEP
0030 OSLO

Dok.nr:	25/02411-10
Deres ref:	
Avdeling:	Kulturarv
Saksbehandler:	Kristin Foosnæs
Dato:	15.10.2025

Høringssvar NOU 2025:3 Ny kulturmiljølov - Finnmark fylkeskommune

Vi viser til høringsbrev NOU 2025: 3 Ny kulturmiljølov av 4. april 2025, og utsatt høringsfrist til 24. oktober 2025 gitt til samtlige fylkeskommuner i e-post av 22. april 2025.

Fylkestinget behandlet saken i møte av 14. oktober 2025, sak 48/25. Vedlagt følger høringssvar fra Finnmark fylkeskommune.

Med hilsen

Kristin Foosnæs
Leder/virksomhetsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

Vedlegg:
Høringssvar - NOU 2025:3 Ny kulturmiljølov
Vedtak





Arkivsak-dok. 25/02411-6
Saksbehandler Kristin Foosnæs

Saksgang	Møtedato	Saksnr
Hovedutvalg for kompetanse (HUK)	06.10.2025	50/25
Fylkesting	14.10.2025	48/25

Høringssvar - NOU 2025:3 Ny kulturmiljølov

Innstilling:

Fylkestinget i Finnmark har behandlet høringsinnspill til NOU 2025:3 Ny kulturmiljølov, og gir følgende høringssvar:

1. Nye oppgaver må følges av tilstrekkelige ressurser og kompetanse, slik at fylkeskommunen kan ivareta rollen både som utviklingsaktør og som kulturmiljømyndighet.
2. (Verdensarv): Lovutvalgets flertall foreslår ingen egen lovhjemmel, men peker på at dagens virkemidler er tilstrekkelige. Finnmark fylkeskommune anbefaler at en hensynsregel innarbeides i loven for å sikre verdensarven, parallelt med endring av plan- og bygningsloven.
3. (§ 4) Definisjonar: Finnmark fylkeskommune støtter ikke begrepene *jordfaste kulturminne* og *transportminne*. *Arkeologiske kulturminne* og *bevegelege kulturminne* er bedre begreper.
4. (§ 15) Fredningsgrenser – generelt: Finnmark fylkeskommune anbefaler at den generelle fredningsgrensen settes til 1850, i tråd med forslaget til lovutvalgets mindretall.
5. (§ 15) Nasjonale minoriteters kulturmiljø: Lovutvalgets flertall foreslår ingen særskilt fredningsgrense, mens et mindretall foreslår 1850. Finnmark fylkeskommune anbefaler at fredningsgrensen settes til 1917, på linje med samiske kulturminner.
6. (§ 24) Forenklet fredning: Støttes som virkemiddel, men må faktisk forenkle prosessene og gi rask saksbehandling.
7. (31) Forvaltnings- og skjøtselsplaner: Lovutvalgets flertall foreslår en kan-regel, mens et mindretall ønsker en skal-regel. Finnmark fylkeskommune støtter mindretallets forslag.
8. (§ 38) Finnerlønn: Finnmark fylkeskommune støtter ikke forslaget. Ordningen bør ligge til forvaltningsmuseene, alternativt forbli hos Riksantikvaren.
9. (§ 40) Tilskudd: Fylkeskommunen støtter ikke at retten til tilskudd fjernes – eiere bør ha rett til tilskudd for å ivareta kulturarv og for å sikres en rett til kompensasjon for den økonomiske ulempen det kan medføre.
10. (§ 44) Samtykke til riving og vesentlig endring: Lovutvalget foreslår 1945 for Finnmark og Nord-Troms, og 1850 for resten av landet. Finnmark fylkeskommune ber om en utvidelse til 1950, for å ivareta gjenreisningsbebyggelsen, sekundært lovutvalgets forslag til 1945, for å ivareta førkrigsbebyggelsen.

11. (§ 57 m.fl.) Klageordning: Finnmark fylkeskommune mener at Riksantikvaren skal være klageinstans for enkeltvedtak fattet av fylkeskommunene og Sametinget.
12. (Plan- og bygningsloven): Fylkeskommunen støtter forslaget om at kommunene gis hjemmel til å avslå rivning av verneverdige bygg.
13. (Kirker): Fylkeskommunen støtter at forvaltningen av kirker overføres til fylkeskommunene, forutsatt at dette følges av full kostnadsdekning for å overta statlige oppgaver.

23.09.2025

Heidi Brandt
Kst. fylkeskommunedirektør

Vedlegg

TFFK vedtak sak 28-23 - Innspill fra TFFK til Kulturmiljølovutvalgets arbeid med forslag til ny kulturmiljølov
Ny kulturmiljølov - Lovframlegg

Bakgrunn

Klima- og miljødepartementet har bedt om høringsinnspill på NOU 2025:3 ny kulturmiljølov. Fristen for å sende inn innspill var 15. august 2025. Departementet har gitt fylkeskommunene utsatt høringsfrist til 24. oktober 2025, for å sikre politisk behandling av høringsinnspillene. Saken fremmes for å vedta Finnmark fylkeskommunes høringsuttalelse.

Beskrivelse

Kulturmiljølovutvalget ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 22. juni 2022 som en oppfølging av Stortingets behandling av de nye nasjonale målene for kulturmiljøpolitikken i Meld.St. 16 (2019-2020). Bakgrunnen for opprettelsen av utvalget var behovet for en grunnleggende revisjon av bestemmelsene i kulturminneloven basert på erfaringene med eksisterende lov og sett i lys av samfunnsutviklingen.

Troms og Finnmark fylkeskommune (TFFK) ga innspill til Kulturmiljølovutvalgets arbeid med forslag til ny kulturmiljølov i sak 28/23, som følger vedlagt. Kulturmiljølovutvalget besøkte Finnmark på studietur i 2023, og hadde blant annet dialog med fylkeskommunen.

Kulturmiljølovutvalgets utredning [NOU 2025: 3](#) Ny kulturmiljølov er en utredning av et lovforslag som inneholder bestemmelser for å ta vare på kulturmiljø, og skal erstatte gjeldende [Lov om kulturminner \[kulturminneloven\]](#) fra 1978. Lovforslaget viderefører det meste av dagens regler, med mindre endringer og justeringer. Endringene handler i hovedsak om å gjøre loven tydeligere og mer tilgjengelige for brukere, samt å sikre en mer enhetlig og effektiv styring. Lovutvalget har vektlagt å utforme et lovforslag som er tilpasset samfunnsutviklingen, som skal ivareta kulturmiljø som står i fare for å gå tapt, og som skal sikre urfolk og nasjonale minoriteters rettigheter og kulturmiljø. Lovforslaget skal fremme en praksis som samsvarer med moderne norsk forvaltningsrettslig tradisjon. [Forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven](#), som angir ansvarsfordelingen mellom de ulike kulturmiljømyndighetene, foreslås fastsatt i loven. Det samme gjelder regler om samordning og samarbeid mellom de ulike kulturmiljømyndighetene.

I forslaget til ny formålsparagraf er det en tydeligere understrekning av at det er et felles ansvar å ta vare på kulturarven gjennom vern og bærekraftig bruk. Bestemmelsen er tilpasset nasjonale klima- og miljømål og understreker at et mangfold av kulturmiljø har verdi for samfunnet som helhet, og skal tas vare på som ressurs og kilde til kunnskap, lokal tilhørighet og opplevelse for dagens og framtidige generasjoner.

Kulturmiljøloven som særlov skal sikre interesser og verdier knyttet til kulturmiljø, og vil gi disse sterkere beskyttelse enn generelle lover. Kulturmiljøinteresser og -verdier blir ofte utfordret av andre interesser og behov, som for eksempel utbyggingsbehov og nye arbeidsplasser. De ulike samfunnsinteressene skal avveies gjennom prosesser som i all hovedsak styres gjennom bestemmelser i plan- og bygningsloven. Det er kommunene som gjennom sine planprosesser og endelige vedtak i plansaker, har det formelle ansvaret for å avveie interesser og behov. Fylkeskommunens rolle er å veilede og ivareta interesser som eksempelvis kulturmiljø og friluftsliv. Fylkeskommunene er altså gitt et spesielt ansvar og noen virkemidler for å ivareta kulturmiljøinteressene, forankret i dagens kulturminnelov.

Kulturminner og kulturmiljøer i Finnmark

Finnmark har en rik og mangfoldig kulturarv som strekker seg over mer enn 12 000 år, og kulturminnene reflekterer både naturtilpasning, etnisk mangfold og historiske hendelser. Kilder til kulturmiljøforvaltningen i Finnmark er både arkeologiske kulturminner og kulturminner fra nyere tid. Finnmark har to verdensarvsteder. Bergkunsten i Alta ble innskrevet på verdensarvlisten i 1985 og Struves

meridianbue i Hammerfest, Alta og Kautokeino, ble verdensarv i 2005. Nylig er Várjjat Siida i Båtsfjord, Nesseby og Tana, oppført på tentativ liste («venteliste») for verdensarv.

Spor etter en mer utstrakt kontakt ser man blant annet i kulturminner fra pomortiden, ca. 1750-1900 og den europeiske hvalfangsten, 1550-1750. Finnmark har en sammensatt kulturhistorie med ulike etnisiteter og gruppetilhørigheter som har oppstått og endret seg over tid. Innvandring fra dagens Finland til Finnmark skjedde hovedsakelig på 1700- og 1800-tallet, drevet av jordbruksmuligheter, fiske og arbeid ved blant annet Kåfjord kobberverk. Den tidlige innvandringen ble konsentrert til Vest-Finnmark og det indre av Finnmark. Den største flyttestrømmen skjedde etter 1830-tallet, da innvandringen dreide mot Øst-Finnmark, spesielt til Varangerområdet, grunnet de gode fiske- og jordbruksmulighetene.

I Finnmark er det sparsomt med skriftlige kilder opp til nyere tid. Det arkeologiske materialet er derfor viktige kunnskapskilder om tidlig moderne tid. I Finnmark finnes det noen få bygninger som er eldre enn 1850. Enkelte bygninger som ikke er datert, kan være eldre enn 1850. Krigshandlingene med den brente jords taktikk i 1944 utraderte store deler av bygningsmassen i Finnmark. Derfor har bevarte kulturmiljøer frem til 1950 høy verneverdi, også nasjonalt. Både førkrigsbygningene og gjenreisningsmiljøene i Finnmark kan gi innsikt i lokal byggeskikk og håndverksteknikk. Kirkene er svært viktige kulturminner for Finnmark, da kirken mange steder var den eneste bygningen som sto igjen etter krigsherjingene.

Kirker

I dag finnes det to typer vern av kirkebygg med høy kulturhistorisk verdi: Kirker som er eldre enn 1650 er automatisk fredet. Alle kirker som er bygget før 1850 føres automatisk i det som kalles kirkelisten. Yngre kirker er listeførte dersom de er definert som verneverdige og har nasjonal verdi.

I Finnmark finnes ingen stående kirkebygg med automatisk fredning. Dønnesfjord kirke, Hasvik kommune er den eneste kirken som er fredet etter kulturminneloven § 15. Det finnes 21 listeførte kirker i fylket, hvorav to er bygget før 1850. Videre er 15 kirker reist i perioden frem til 1945. Det finnes 3 listeførte gjenreisningskirker og en listeført kirke bygget etter 1970 (Karasjok kirke).

Innenfor kirkefeltet har flere instanser forvaltningsansvar. For kirkebygg ligger all myndighet etter kulturminneloven i dag hos Riksantikvaren. Listeføring av kirker gir ikke noe formelt juridisk vern, men i praksis skal listeførte kirker forvaltes som kirker som er fredet etter kulturminneloven. Det er Biskopen som har myndighet til å avgjøre tiltak på listeførte kirker. Riksantikvaren skal rådføres før det kan gis tillatelse, også når løst inventar og utstyr skal settes inn i en listeført kirke. Avhending eller riving av listeførte kirker krever godkjenning av Kirkerådet. Finnmark fylkeskommunes ansvar er knyttet til resten av det kirkelige kulturmiljøet, det vil si automatisk fredete kirkegårder, samt omgivelsene til fredete og listeførte kirker.

Utvalget foreslår at ordningen med listeføring opphører, og at kirker med høy kulturhistorisk verdi underlegges et formelt vern gjennom fredning etter kulturmiljøloven. Det foreslås at det settes en grense for automatisk fredning av kirkebygg til og med 1850. Utvalget foreslår videre at dagens listeførte kirkebygg som er bygget etter 1850 vurderes for vedtaksfredning etter kulturmiljøloven. Det foreslås samtidig at forvaltningsansvaret for kirkene skal samles hos kulturmiljømyndigheten og ligge hos fylkeskommunen og Sametinget.

Verdensarv

TFFK ga innspill om en egen lovhemmel for verdensarv i den nye loven, og spilte inn behov for å vurdere om oppsluttende verdier til verdensarven, og landskapene som verdensarven er en del av, skal gis et særlig vern. I lovforslaget er det ingen bestemmelser som er knyttet til verdensarv. Kulturmiljøutvalget mener at en egen fredningskategori for verdensarv vil være utfordrende å utvikle, begrunnet i at de

norske verdensarvstedene er svært ulike. Utvalget konkluderer derfor med at forslaget til ny kulturmiljølov, sammen med virkemidlene i plan- og bygningsloven og naturmangfoldloven, er tilstrekkelig for å ivareta verdensarven. Utvalget peker på at lovforslaget har åpne og fleksible fredningsbestemmelser som også kan brukes i verdensarvsammenheng.

Kulturmiljølovutvalget drøfter videre mulighetene for en egen hensynsregel i kulturmiljøloven, om at eksempelvis kommuner og statlige etater skal ivareta verdensarvverdier i kommunal planlegging og andre forvaltningsvedtak. Dette kan være med på å prioritere verdensarven i avveiningen mot andre hensyn. Utvalget legger imidlertid til grunn at verdensarven i seg selv er viktig for kommunene, og har så høy status, at en slik regel ikke nødvendigvis vil styrke verdensarvinteressene i møte med andre hensyn.

Nasjonale minoriteters kulturmiljø

Finnmark fylkeskommune har forvaltningsansvaret for nasjonale minoriteters kulturminner i Finnmark, i hovedsak kvenske/norsk-finske kulturminner. De fleste av disse er ikke formelt fredet, men har høy kulturhistorisk verdi og er viktige for forståelsen av minoritetshistorien i regionen.

Det er ikke foreslått egne fredningsgrenser for nasjonale minoriteters kulturminner i forslaget til ny kulturmiljølov. Et mindretall av lovutvalget foreslår at alle arkeologiske (jordfaste) kulturminner fra tiden frem til og med 1850 skal være automatisk fredet (§ 15 a). Et annet mindretall foreslår en fredningsgrense på 1850 for de nasjonale minoritetenes jordfaste kulturminner. Loven legger til rette for muligheten til å opprette kulturmiljønemnder for de nasjonale minoritetene, for å styrke medvirkning både i overordnede saker og i enkeltsaker som berører disse gruppene (§ 64). Riksantikvaren forslås å ha ansvar for nemndene. Det forslås å opprette fylkesvise avdelinger der det er relevant. Lovforslaget har også bestemmelser om forvaltningens plikt til å vektlegge hvordan kulturmiljøet kan sikre og utvikle kulturen, språket og samfunnslivet for samisk befolkning og nasjonale minoriteter (§ 14).

Redegjørelse av utvalgte lovbestemmelser

Lovforslaget bygger på miljørettslige prinsipper på kulturmiljøområdet, som enten er foreslått lovfestet med særskilte rettsvirkninger eller skal være retningslinjer for offentlig forvaltning (§§ 8-14). Dette omfatter prinsipper om kulturmiljø som sektorovergripende ansvar og samordning mellom kulturmiljømyndigheter. Videre gjelder det kunnskapsbasert saksbehandling og at hensyn til kulturmiljø skal integreres i alle avgjørelsesprosesser, generell aktsomhetsplikt, føre var-prinsippet, prinsipp om samlet belastning og om at den som forurenser, eller forbruker et felles gode, skal betale. Det er også bestemmelser for medvirkning, der det går frem at enkeltpersoner, lokalsamfunn, grupper og organisasjoner har rett til å medvirke i avgjørelser som kan påvirke kulturmiljøer.

Hensynet til eier skal vektlegges ved utforming av fredningsvedtak og fremtidig bruk av kulturmiljøer, og ved vurderinger av dispensasjon. Ved tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner er det foreslått å innføre at *«Løye kan berre gjevast om fordelane for eigaren eller samfunnet veg klart tyngre enn skadeverknaden for den kulturhistoriske verdien»* (§ 20). At vilkåret også viser til hensynet til eierinteresser er i tråd med slik dispensasjon løses i dag. Det foreslås videre at det *kan* utarbeides forvaltnings- eller skjøtselsplaner dersom eier ønsker det (§ 31), mens et mindretall foreslår at dette *skal* gjøres. For eiere av fredete kulturmiljøer er det foreslått at det er forbudt å nekte forsikring eller ta høyere forsikringspremie for fredete eiendommer bare fordi de er fredet, og at antikvariske merkostnader skal dekkes i forsikringsoppgjør (§§ 51-52). Tilskudd ved fordyrende vilkår er i dag en rettighet eiere av fredete bygg har etter kulturminneloven § 15a annet ledd. Denne er i forslag til ny lov endret til en ordinær behovsprøvd tilskuddsordning (§ 40).

Foreslått bestemmelse for søk etter jordfaste og løse kulturminner regulerer søk etter kulturhistoriske gjenstander, i hovedsak metallsøk (§ 36). Det hvilende og generelle forbudet mot å skade løse kulturminner i forbindelse med metallsøk gjelder også i dag, og det er finneren som bærer risikoen for at en eventuell oppgraving ikke skader kulturminnet.

Det foreslås at ansvaret for finnerlønn og utbetaling flyttes fra Riksantikvaren til fylkeskommunene og Sametinget (§ 38). Retten til å få finnerlønn ved funn av edelt metall foreslås fjernet. Det er forvaltningsmuseene som vurderer løse kulturminner og som har mulighet til å kassere og avhende slike.

Foreslåtte endringer i annet lovverk

Lovutvalget foreslår at kulturhistoriske verdier skal hensyntas ved avgjørelser om tillatelser etter annet lovverk. I naturmangfoldloven foreslås tilføysen *kulturmiljø* i bestemmelsen som anfører at ingen varig påvirkning skal finne sted i nasjonalparker. Endringen i oreigningslova går ut på at kulturmiljøtiltak blir ett av tiltakene der oreigningsinngrep kan iverksettes, mot vederlag eller skjønn til den det angår.

De foreslåtte endringene i plan- og bygningsloven legger til rette for ivaretagelse av kulturmiljø i kommuneplanens arealdel, samt gir kommunene mulighet til å avslå søknader om rivning av bygninger med viktige ytre kulturhistoriske, arkitektoniske og andre kulturelle verdier. Videre foreslås en tydeliggjøring og styrking av kulturmiljøer ved presisering og endring av bestemmelser om ansvar, pålegg om tiltak ved forfall og mulighet til unntak fra tekniske krav. Ved bygninger som er i forfall og der det ikke blir gjennomført tiltak som motvirker forfallet, gis kommunen anledning til å gi eier/ansvarlig pålegg om dokumentasjon, sikring eller utbedring. Dette er avgrenset til å gjelde bygninger av høy bevaringsverdi.

Nye ansvar og virkemidler for fylkeskommunen

Lovforslaget legger opp til en styrking av fylkeskommunenes rolle som regional kulturmiljøforvalter. Det foreslås overføring av forvaltningsansvaret for kirkefeltet og de fire store middelalderbyene (Trondheim, Bergen, Oslo og Tønsberg) til fylkeskommunene fra staten.

Utvalget forslår en ny fredningsgrense til 1650 for jordfaste kulturminner. Et mindretall ønsker en fredningsgrense på 1850 for disse kulturminnene, grunnet at det anses som overgangen til det moderne samfunnet. I utredningen har Kulturmiljølovutvalget sett på kulturmiljølovgivningen i andre land. I Sverige er jordfaste kulturminner automatisk fredet frem til 1850 dersom de ikke er i aktiv bruk. I Finland pågår et arbeid med å samle de to lovene som regulerer jordfaste kulturminner og byggverk til én lov. Her er det foreslått en fredningsgrense til 1860 for jordfaste kulturminner, med unntak blant annet for skog- og jordbruk, spor etter bosetning på landsby og i byer mv., der grensen foreslås til 1721. I forslaget til ny kulturmiljølov er bygninger og anlegg fra tiden frem til og med 1650 foreslått automatisk fredet. Bygninger er i Sverige ikke automatisk fredet etter kulturmiljøloven, og må vedtaksfredes. Finland har heller ikke automatisk fredning av bygninger.

Fredning er det sterkeste verktøyet for vern. Kulturminner som fredes skal være viktige i nasjonal sammenheng og har høy kulturhistorisk verdi for hele landet. I dag er det Riksantikvaren som fatter vedtak om fredning. Fylkeskommunen kan fatte vedtak om midlertidig fredning dersom kulturminneverdier står i fare for å gå tapt. Det foreslås en ny hjemmel for «forenklet» fredning av kulturmiljø, som innebærer fredning av det utvendige av og konstruksjonen til kulturmiljø av høy kulturhistorisk verdi (§ 24). Prosessuelt gjennomføres § 24 etter ordinær fredningsprosess, jf. § 67.

Det foreslås en bestemmelse om samtykke til rivning eller vesentlig endring av bygninger i Finnmark oppført i tiden før 1945 (§ 44). For resten av landet, med unntak av Nord-Troms, gjelder kravet om samtykke for byggverk og anlegg som er oppført til og med 1850. Hensikten med bestemmelsen er å begrense tap av kulturminner, siden kommunene har begrensede avslagshjemler i plan- og bygningsloven.

I dag har kommunene plikt, jf. kulturminneloven § 25 annet ledd, til å sende søknad om rivning eller vesentlig endring av en bygning oppført før 1850 til fylkeskommunen («meldeplikt»). Fylkeskommunen gir ved mottak av slike saker en rådgivende uttalelse til kommunen. Virkemidlene fylkeskommunen har dersom kommunen går imot tilrådommen, er klage på vedtak eller midlertidig fredning. Samtykkeordningen som foreslås innebærer at kommunen ikke kan gi tillatelse til rivning eller vesentlig endring av et bygg eldre enn 1850/1945 uten fylkeskommunens samtykke. I de tilfellene der fylkeskommunen ikke kan gi samtykke, skal fredning etter § 24 iverksettes av fylkeskommunen innen 6 uker.

Det finnes i dag ingen lovhjemmel for administrativt å følge opp brudd på kulturminneloven, og kulturminnemyndigheten er i hovedsak henvist til å forfølge lovbrudd rettslig, ved anmeldelse. Utvalget foreslår håndhevings- og sanksjonshjemler i kulturmiljøloven som pålegg om vedlikehold, stans og retting av ulovlige forhold, regler om tilgang til privat eiendom, direkte tvangsgrunnlag og hjemler for lovbruddsgebyr og tvangsmulkt. Dette ligner kommunenes hjemler i plan- og bygningsloven.

Oppgavefordeling

På kulturmiljøfeltet er ansvaret i dag delt mellom statlige, regionale og kommunale myndigheter. Klima- og miljødepartementet setter overordnede nasjonale mål. Riksantikvaren er direktoratet for kulturmiljøforvaltning og er ansvarlig for overordnet faglig veiledning, med særlig vekt på kulturminner av nasjonal interesse. Riksantikvaren har forvaltningsansvar for de fire store middelalderbyene (Trondheim, Bergen, Oslo og Tønsberg), enkelte statlige eiendommer og fredete og listeførte kirker. Fylkeskommunene og Sametinget er regionale myndigheter med ansvar for ivaretagelse av kulturmiljø i arealplanlegging og som veiledere for kommunene. Kommunene er lokale planmyndigheter og skal sørge for at kulturmiljøer ivaretas i by- og stedsutvikling. Private eiere, frivillige organisasjoner og museer bidrar gjennom blant annet vedlikehold, restaurering og formidling.

Ansvaret for arkeologiske utgravninger er i dag fordelt på mange aktører: fem universitetsmuseer, fem sjøfartsmuseer og Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU). Sjøfartsmuseene og NIKU er aktører i saker som angår henholdsvis middelalder (-bygrunn), og automatisk fredete kulturminner under vann. Det foreslås at utgravningsvirksomheten samles hos universitetsmuseene, slik at porteføljen som i dag er ved NIKU og sjøfartsmuseene overføres til universitetsmuseene.

Forslaget til ny kulturmiljølov gir kommunene et generelt ansvar for å ivareta kulturmiljøer og bruke prinsippene i lovforslaget §§ 8-14, som retningslinjer når de fatter vedtak der kulturmiljøer kan bli påvirket. Utover dette må kommunene benytte virkemidlene i plan- og bygningsloven for å ivareta kulturmiljøer. Det foreslås altså ikke at kommunen får beslutningsmyndighet eller oppgaver knyttet til forvaltning av kulturmiljøer som er vernet etter kulturmiljøloven.

Samarbeid

Underretningsplikten, som i dag er forskriftsfestet, innebærer at Riksantikvaren, fylkeskommunene, Sametinget, forvaltningsmuseene og NIKU er forpliktet til å informere hverandre om saker som er av felles interesse. Fylkeskommunen har i dag plikt til å underrette Riksantikvaren dersom det vil fattes en beslutning som er i strid med faglige tilrådninger knyttet til nasjonale og vesentlige regionale kulturmiljøinteresser. Dette gjelder både når forvaltningsmuseenes eller NIKUs faglige tilrådninger ikke blir fulgt av fylkeskommunen, og når interne, faglige tilrådninger ikke blir fulgt i administrative eller politiske vedtak. Riksantikvaren kan overta myndighet i slike saker. Lovutvalget vurderer det som nødvendig at Riksantikvaren som statlig organ kan overta myndigheten fra fylkeskommunen, og foreslår en videreføring av underretningsplikten (§ 61). Halvparten av lovutvalget mener at det også skal gjelde for Sametinget. Lovutvalget presiserer at det avgrenses til å gjelde nasjonale kulturmiljøinteresser. Dette betyr i praksis at den delen av fylkeskommunen som har fagansvar for kulturmiljø kan ha en annen faglig

vurdering enn fylkeskommunedirektøren, og har plikt til å varsle Riksantikvaren, om den faglige vurderingen er at nasjonale kulturmiljøinteresser er truet, i konkrete saker.

Riksantikvaren foreslås som klageinstans for enkeltvedtak fra fylkeskommunen, der halvparten av lovutvalget foreslår at Riksantikvaren også skal være klageinstans for enkeltvedtak fra Sametinget (§ 57). I dag er det Riksantikvaren som er klageinstans i vedtak fattet av fylkeskommunen og Sametinget etter kulturminneloven.

Det går frem av lovforslaget at fylkeskommunen og Sametinget skal samarbeide om oppgaver etter loven (§ 62). Det åpner for at fylkeskommunen og Sametinget kan avtale hvem som er den rette vedtaksmyndigheten i enkeltsaker, og hvem som er rett vedtaksmyndighet for ulike typer automatisk fredete kulturminner som kan tilhøre så vel samisk som ikke-samisk kulturhistorie.

Samarbeid mellom fylkeskommunen, Sametinget og forvaltningsmuseet foreslås også regulert i loven. Bestemmelsene fremhever viktigheten av samarbeidet mellom de ulike aktørene innenfor kulturminneforvaltningen. Forslaget i § 63 understreker forvaltningsmuseene som rådgiver i saker av forskningsfaglig karakter eller der det ellers fremstår som hensiktsmessig i forbindelse med fylkeskommunal behandling, for eksempel ved beslutninger om inngrep i automatisk fredete jordfaste kulturminner. Dette er videreføring av gjeldende praksis.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Utvalget har ikke utredet administrative og samfunnsmessige konsekvenser av forslaget. I utredningen er det pekt på hvordan endringene kan medføre større belastning på administrative organer. Det vil medføre noe økt samfunnbelastning og har dermed økonomiske konsekvenser. Samtidig vektlegges at kodifiseringen av praksis og tydeliggjøringen vil gjøre loven mer forutsigbar og forståelig, som igjen vil gi en viss effektiviseringsgevinst.

Utvalget har ikke gjort beregninger eller vurdert det totale kostnadsbildet som følger av lovforslaget. Tilskuddsordninger eller andre økonomiske virkemidler, som for eksempel skatte- og avgiftsvirkemidler, er heller ikke drøftet. Direkte offentlige tilskudd er sentralt for å ivareta kulturmiljøer. Det gjelder særlig tilskudd som kompensasjon til private og offentlige eiere for å dekke merkostnader som følge av istandsettningstiltak. Det ligger en forutsetning i utredningen og lovforslaget om at statlige tilskudd videreføres på minst samme nivå som i dag. Utvalget mener at økte tilskudd er et egnet virkemiddel for å styrke vernet av kulturminner og kulturmiljø.

Lovutvalget har gjort noen vurderinger av lovbestemmelsenes konsekvenser, og konkluderer med at det er forventet at forslagene i begrenset grad vil øke de samlede direkte kostnadene. Lovutvalget viser til at dette må utredes når forslagene konkretiseres i den videre behandlingen.

Vurdering

Fylkeskommunedirektøren ser det som positivt at forslag til ny kulturmiljølov er tilpasset og oppdatert i forhold til nasjonale mål for kulturmiljøpolitikken, samt gjeldende praksis innen kulturmiljøforvaltningen.

Lovforslagets formål og presiseringen om at det er et felles ansvar å ta vare på kulturmiljøer, både for staten, kommuner, private eiere og lokalsamfunn, gir tydeligere forventninger til de ulike aktører. Forslaget til ny kulturmiljølov inneholder virkemidler som utvider fylkeskommunens handlingsrom når det kommer til å ta vare på regionalt viktige kulturminner og kulturmiljø.

Fylkeskommunedirektøren mener at det er en styrke at man i forslaget understreker at det er kulturmiljø med høy historisk verdi som skal ivaretas. Det betyr at ikke alt skal eller bør tas vare på, men et utvalg.

Fylkeskommunedirektøren ser at det er det kan være innebygde konflikter for fylkeskommunen å ha flere roller, som for eksempel tilrettelegger for næringsutvikling, veieier og som del av kulturmiljøforvaltningen med ansvar for å ivareta kulturmiljøinteresser i fylket. Fylkeskommunedirektøren ser på kulturminner og kulturmiljø som en del av samfunnsutviklingsarbeidet. Kulturminner og kulturmiljøer har stor verdi gjennom bruk, opplevelse og som en vesentlig del av Finnmarks identitet og historie, og kulturmiljøer er ressurser i utviklingen av attraktive steder og gode lokalmiljø.

Samtidig er det slik at ulike samfunnsinteresser og verdier veies mot hverandre i konkrete saker og/eller planer. Fylkeskommunedirektøren vil understreke at avveiningen mellom kulturmiljøinteresser og andre interesser og samfunnshensyn gjøres i konkrete saker og planer, der kommunene ofte har det siste ordet som planmyndighet.

Verdensarv

Fylkeskommunedirektøren erfarer at internasjonale retningslinjer, som verdensarvkonvensjonen og operasjonelle retningslinjer for implementering av verdensarvkonvensjonen, er vage og har liten gjennomslagskraft i arealplansaker og andre plansaker etter plan- og bygningsloven. Fylkeskommunedirektøren er enig i at betydningen av verdensarven i stor grad er forstått i kommunene, men at det er variasjon i hvilken grad kommunene opplever at verdensarven genererer reell verdi. Dersom sterke samfunnshensyn som arbeidsplasser, energiforsyning og industri- og næringsutvikling settes opp mot vernehensyn, vil det være utfordrende for kommuner å prioritere vern. Fylkeskommunedirektøren vurderer at det er behov for å vektlegge verdensarvens spesielle internasjonale status, og at den skal ivaretas i plansaker og kommunenes arealplanlegging. Manglende forankring i lov brukes som motargumenter i plansaker og i anmodning om konsekvensutredninger.

Som tilsvaret til lovutvalget mener fylkeskommunedirektøren at naturmangfoldloven og statlige planer ikke er gode nok verktøy for verdensarven i Finnmark. Verdensarven må hensyntas på en god måte, men enkelte ganger må også verdensarv vike for andre samfunnshensyn. Fylkeskommunedirektøren mener at forståelsen av den internasjonale betydningen som verdensarven har trolig vil forsterkes ved opprettelse av egen lov hjemmel for verdensarv, parallelt med en endring av plan- og bygningsloven.

Det er positivt for verdensarvforvaltningen at det åpnes for fredning av større sammenhengende landskapsrom gjennom § 22. Det er videre en styrking for verdensarven at § 32 åpner for å nedlegge forbud mot tiltak som kan føre til unødig negativ innvirkning på den kulturhistoriske verdien, for eksempel ved styrket hjemmel til å kreve konsekvensutredning med spesielt henblikk på verdensarv. Det bør imidlertid presiseres hvordan begrepet *unødig negativ innvirkning* skal forstås, og i hvilke tilfeller de kulturhistoriske verdiene må anses som viktigere enn motstridende samfunnsinteresser. Verdensarv kan være et slikt tilfelle.

Nasjonale minoriteters kulturmiljø

Fylkeskommunedirektøren vurderer det som positivt at hensynet til urfolks og nasjonale minoriteters kulturmiljø fremheves i § 14. Lovforslaget sikrer likevel ikke at kvenske/norsk-finske og andre nasjonale minoriteters kulturminner automatisk fredes på linje med samiske kulturminner (§ 15). Lovutvalget mener at vedtaksfredning er tilstrekkelig for å ivareta nasjonale minoriteters kulturmiljø, og at det samtidig vil sikre medvirkning fra de ulike minoritetsgruppene. I så henseende styrkes disse med lovforslagets §§ 13 og 14. Kulturmiljønemnder vil føre til involvering og muligheter for medbestemmelse for berørte parter i enkeltsaker. Samtykkebestemmelsen i § 44 vil for Finnmarks del ivareta kvenske byggverk og anlegg til en viss grad.

En grense på 1650 for nasjonale minoriteters kulturminner vil utelukke mesteparten av kildematerialet som finnes for disse gruppene. Mindretallets forslag til en automatisk fredningsgrense på 1850 for alle kulturminner, eventuelt for minoritetenes kulturminner, vil likevel bare ivareta deler av minoritetenes kulturhistorie. En slik fredningsgrense vil verne om kvenske/norsk-finske kulturminner primært i Vest-Finnmark. Det kan gi et skjevt bilde av utbredelsen av disse kulturminnene, da de kvenske kulturminnene i Øst-Finnmark hovedsakelig er fra tiden etter 1830.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at en lovfesting av fredningsgrense for nasjonale minoriteters kulturmiljø til 1917 er i tråd med Stortingets vedtak 27 for oppfølging av Sannhet- og forsoningskommisjonens rapport, under Klima- og miljødepartementets ansvar:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide et forslag til endring i kulturminneloven som sikrer automatisk fredning av kvenske/norskfinske og skogfinske kulturminner i tråd med bestemmelsen for samiske kulturminner».

Utvalget har en god beskrivelse av hvordan etnisitet blir til gjennom kommunikasjon, kontakt og samhandling mellom grupper. Samisk, kvensk/norsk-finsk og norsk historie i Finnmark har utviklet seg gjennom samkvem over lang tid, og det er rimelig med en lik fredningsgrense. Siden fredningsgrensen for samiske kulturminner er 1917, vil en tilsvarende fredningsgrense for nasjonale minoriteter gi en mer samordnet og lik forvaltning, som også er lettere forståelig.

Fylkeskommunedirektøren mener at den foreslåtte fredningsgrensen til 1917 i prinsippet bør gjelde for alle nasjonale minoriteter, men at fredningsgrensene bør fastsettes i tråd med vurderinger fra de nasjonale minoritetenes representative organisasjoner. En foreslått fredningsgrense på 1917 for nasjonale minoriteter vil kunne medføre større økonomiske og administrative konsekvenser for andre fylkeskommuner enn det fylkeskommunedirektøren vurderer at det vil ha for Finnmark. Det bør derfor vurderes om dette skal være en særgrense som gjelder for enkelte fylker.

Til § 15 *Automatisk freda kulturmiljø* foreslår fylkeskommunedirektøren ny bokstav f):

f) dei nasjonale minoritetane sine jordfaste kulturminne frå tida fram til og med 1917.

Alternativet til en egen fredningsgrense for disse kulturminnene kan innebære et høyere antall fredningssaker om man ønsker at disse skal ha et formelt vern.

Utvidelse av fredningsgrenser

Fylkeskommunedirektøren er positiv til flyttingen av den generelle fredningsgrensen fra 1537 til 1650, da det vil kunne gi bedre tilgang til kildemateriale fra en periode hvor det finnes få kilder. Mindretallets forslag til en fredningsgrense for jordfaste kulturminner til 1850 vil kunne utjevne eventuelle utilsiktede skjevheter i kildematerialet som følge av at samiske kulturminner har en annen fredningsgrense, og at fylkeskommunedirektøren foreslår en tilsvarende fredningsgrense for nasjonale minoriteters kulturmiljøer. En grense ved 1850 vil, etter det fylkeskommunedirektøren mener, føre til en mer likeverdig behandling, og vil forenkle en eventuell problematikk knyttet til å definere hvilke kulturminner som hører til hvilken etnisk gruppe. På denne måten kan regionens særegne kulturarv og historie ivaretas på en helhetlig måte. En fredningsgrense til 1850 vil også harmonere med fredningsgrensen i Sverige og det som er foreslått i Finland.

Fylkeskommunedirektøren kjenner ikke til mange ikke-samiske kulturminner fra perioden 1537-1850 som ikke allerede er fredet på grunn av tilknytningen til eldre, automatisk fredete kulturminner. Slik fylkeskommunedirektøren ser det, vil ikke fredningsgrensen ha særlige merkbare konsekvenser for

næringsvirksomhet eller enkeltpersoner annet enn ved helt spesielle tilfeller, og vil få praktiske konsekvenser først i forbindelse med f.eks. utbyggingssaker. En utvidet fredningsgrense vil kunne medføre et høyere antall saker der private eller offentlige vil måtte søke om tillatelse til inngrep ved realisering av ulike tiltak. Det vil innebære en noe større økonomisk belastning for tiltakshavere, og for det offentlige. Samtidig vil en økt fredningsgrense følges av nye faglige programmer hos universitetsmuseene, med prioriteringer av hva som skal undersøkes, slik at det for eksempel kan åpnes for at enkelte typer kulturminner kan frigis uten vilkår om undersøkelse.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at en fredningsgrense til 1650, som utvalget foreslår, og heller ikke 1850 for bygninger ikke vil medføre store økonomiske eller administrative kostnader for samfunnet som helhet.

Fylkeskommunedirektøren vil derfor at § 15 a) og b) for Finnmark endres til:

- a) jordfaste kulturminne frå tida fram til og med 1850.*
- b) bygningar og anlegg frå tida fram til og med 1850.*

Utvalgets forslag om at de samiske kulturminnene skal beholde sin fredningsgrense ved 1917 støttes.

Kirker

Ulike kategorier av vern, ulike forvaltningsnivåer og mange aktører fører til en kompleks og krevende kulturmiljøforvaltning av kirker og kirkesteder. Fylkeskommunedirektøren vurderer at det er hensiktsmessig å samle forvaltningsansvaret for kirkene hos én myndighet, hos fylkeskommunene og Sametinget. Det vil bidra til en mer effektiv, ryddig og oversiktlig forvaltning. Fylkeskommunene og Sametinget vil ha en geografisk nærhet til kirkene i eget fylke eller forvaltningsområde, og trolig også en mer helhetlig forståelse av regionens samlede kulturhistorie, som kan være nyttig i videre forvaltning av kirkebyggene. Den korte avstanden mellom kirke, forvaltning, menigheter og lokalsamfunn dette gir kan styrke dialogen med lokale aktører og bidra til bedre tilpasset forvaltning av kirkene.

Fylkeskommunen må ha tilstrekkelige ressurser og kompetanse for å håndtere det utvidede ansvaret. Fylkeskommunedirektøren vurderer at endringen krever god planlegging og støtte for å sikre at intensjonen om en mer helhetlig og lokalt forankret kirkeforvaltning faktisk oppnås.

Fylkeskommunedirektøren støtter forslaget til automatisk fredning av kirker eldre enn 1850. Fylkeskommunedirektøren vil poengtere at førkrigskirkene i Finnmark bærer på en særlig kulturhistorisk verdi. De to kirkene som er bygget før 1850 vil etter utvalgets forslag falle inn under automatisk fredning.

Forenklet fredning

Forenklet fredning vil styrke fylkeskommunens mulighet til å ta vare på kulturmiljø med stor regional betydning, uavhengig av alder. For bygningsmiljøer vil bestemmelsen kunne benyttes som virkemiddel i områder der den eldste bygningsmassen er for ung til å kunne omfattes av § 44. I Finnmark vil det gjelde gjenreisningsbebyggelsen.

For at § 24 skal få praktisk anvendelse, mener fylkeskommunedirektøren at prosessen også bør forenkles, for eksempel ved at det er § 67 første til tredje ledd som får anvendelse i forenklet fredning. Et annet alternativ er at vedtak etter § 24 fattes som ordinært enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Det vil være behov for ressurser til å utrede og vedta forenklet fredning, til å behandle søknader om dispensasjon og til å behandle klager. Ettersom restriksjonsnivået for forenklet fredning skal være lavere enn i vanlige fredningssaker, er det forventet at saksutredninger, utarbeidelse av forvaltningsplaner og

behandlingen av dispensasjonssaker ikke vil kreve like store ressurser. Fredning brukes kun der det er svært høy verneverdi. Fylkeskommunedirektøren vurderer at det ikke vil være mange slike tilfeller i Finnmark.

Fredningsprosessene gjennomføres i samarbeid med eier. For eier vil virkningene være mindre enn i regulære fredningssaker, ettersom restriksjonsnivået er lavere. Forenklet fredning er som regulære fredninger en innskrenkning av råderetten over egen eiendom. Å gjennomføre tiltak som krever dispensasjon vil kreve administrasjon i form av søknader og eventuelle klager.

Samtykke til riving og vesentlig endring

Virkemidlet i § 44 vil gi et sterkere vern til den eldste bygningsmassen i Finnmark. Mange av disse bygningene står i dag til nedfalls. Fylkeskommunedirektøren erfarer at det relativt ofte gis rivetillatelse for førkrigsbygninger som lenge har stått tomme. Det samme gjelder gjenreisningsbebyggelsen. Særlig er gjenreisningsbygninger som ble oppført til offentlige formål en kulturminnekategori som er i ferd med å gå tapt. Fylkeskommunedirektøren mener derfor at det er behov for lovfesting av bygninger oppført før 1950 for å hindre ytterligere tap av den tidlige gjenreisningsbebyggelsen. Derfor er 1950 en mer hensiktsmessig grense for Finnmark enn 1945.

Fylkeskommunedirektøren erfarer at det for meldeplikten har vært praksis for 1945 i enkelte kommuner, da flere av førkrigsbygningene er registrert. En samtykkeordning for 1945 i Finnmark vil slik sett være en lovfesting av praksis. Fylkeskommunedirektøren vurderer samtidig at det kan være behov for en hjemmel til å avslå søknader om rivning og/eller vesentlig endring av bygninger oppført før 1950. Kommunene og fylkeskommunen mangler i dag gode virkemidler til å ivareta bygninger som ikke er regulert til bevaring, avsatt som hensynssone etter plan- og bygningsloven eller fredet etter kulturminneloven. En alternativ mulighet til å midlertidig frede den aktuelle bygningstypen, vil samtidig understreke behovet for at plan- og bygningsloven endres som foreslått.

Samtykkeordningen vil få konsekvenser for eiere av bygninger, kommuner og fylkeskommunen. I praksis betyr det at det blir lengre søknadsbehandling for fylkeskommunen, kommunen og eier, og de etablerte rutinenene med meldeplikt vil falle bort. Prosessen med rivesøknader blir mer omfattende, og vil medføre lengre behandlingstid i kommunene ettersom fylkeskommunen også skal involveres. Det betyr at tiltak som medfører riving eller vesentlig endring, som boligbygging, næringsutvikling eller kommunale investeringer, kan bli forsinket dersom samtykkeprosessen trekker ut i tid.

Virkemidlet innebærer en styrket mulighet for dokumentasjon. Samtykkeregelen vil bidra til at planlagte rivninger av eldre byggverk i større grad blir varslet og gjort kjent. I tillegg til å gi hjemmel for fredning av bygg med særlig høy kulturhistorisk verdi, åpner ordningen for systematisk registrering og dokumentasjon av bygningsmiljøer, enkeltbygg og bygningsdeler før de går tapt. Dette gir et viktig kunnskapsgrunnlag og bidrar til å ivareta og synliggjøre regionens felles kulturarv for fremtidige generasjoner.

Vurdering av utvalgte lovbestemmelser

Innføring av miljørettslige prinsipper for forvaltning av kulturminner

Fylkeskommunedirektøren mener dette er et godt grep som sikrer en mest mulig helhetlig og demokratisk forvaltning. Selv om prinsippene verken stifter rett eller pålegger plikter direkte, bidrar de med å tolke øvrige bestemmelser og kan påvirke prosessuelle avgjørelser.

§ 4 Definisjonar

Fylkeskommunedirektøren mener at loven er gjort mer anvendelig, men at det er noen begreper som bør tydeliggjøres. Dette gjelder særlig skillet mellom begrepene kulturmiljø og kulturminner, og at begrepene brukes konsekvent i hele lovteksten. Fylkeskommunedirektøren ber om at det i videre arbeid med loven avklares om det vil være hensiktsmessig å fortsatt anvende *kulturminne* om enkeltminner, slik som i dag, og kulturmiljø om flere objekter når de utgjør en sammenheng. Begrepet kulturminne referer også til en felles hukommelse, og har derfor en innholdsmessig, historisk og tidsmessig dimensjon, som forsvinner dersom begrepet kulturmiljø skal anvendes om enkeltminner.

Fylkeskommunedirektøren støtter ikke begrepet jordfaste kulturminne om arkeologiske eller faste kulturminner. Fylkeskommunedirektøren mener at begrepet *arkeologiske kulturminner*, som er godt innarbeidet i forvaltningen og synliggjør skillet til stående bygninger, skal erstatte jordfaste kulturminner. Fylkeskommunedirektøren mener også at kategorien *transportminne* bedre kan kategoriseres ved å bruke bevegelige kulturminner (*bevegelege kulturminne*). Fylkeskommunedirektøren vil også peke på at ordlyden om løse kulturminner endres slik at lovteksten er eksplisitt på at vernet gjelder alt av arkeologisk kildemateriale.

§ 20 Løyve til inngrep i automatisk freda jordfaste kulturminne

Fylkeskommunedirektøren ber om at det foretas en avveining av skadevirkning opp mot behovet for å gjennomføre tiltaket. Hvordan den konkrete avveiningen mellom eierinteresser og skade på kulturminne skal avveies og vurderes, bør gjenspeile gjeldende praksis. Fylkeskommunedirektøren ber om at det utvikles rundskriv med sentrale avveiningskriterier. Dette vil bidra til å sikre likebehandling av saker uavhengig av geografisk tilhørighet.

§ 31 Forvaltnings- og skjøtelsesplanar

Fylkeskommunedirektøren støtter utvalgets mindretall, og mener en *skal*-formulering er hensiktsmessig. Utvalgets forslag for kriterium a) vil da dekke større anlegg som statens kulturhistoriske eiendommer. Under kriterium b) mener fylkeskommunedirektøren at eiers eventuelle ønske om forvaltningsplan skal følges opp i forbindelse med en fredningsprosess. Fylkeskommunedirektøren forutsetter at det vil følge nasjonale maler og veiledere for forvaltningsplaner. Dette vil lette arbeidet med kvalitetssikring og sikre at planene oppfyller kravene til kulturmiljøforvaltningen.

§ 36 Søk etter jordfaste og lause kulturminne

Bestemmelsen oppfattes som en videreføring av gjeldende praksis, og støttes av fylkeskommunedirektøren. Forbudet mot graving i jordfaste automatiske fredete kulturminner er en kodifisering av dagens praksis.

§ 38 Finnerløn

Fylkeskommunedirektøren støtter ikke dette forslaget. Siden ansvaret for løsfunn i lovforslaget er lagt til forvaltningsmuseene, bør også ansvaret for finnerlønn ligge hos dem. Å legge ansvaret til fylkeskommunene oppfattes også ineffektivt siden fylkeskommunene vil være avhengig av å få vurdert funnene av forvaltningsmuseet. Ifølge fylkeskommunedirektørens oppfatning har forvaltningsmuseene bedre forhold for korrekt håndtering og oppbevaring av funnmateriale ved innlevering fra finnerne. Alternativt mener fylkeskommunedirektøren at ansvar for finnerlønn bør forbli hos Riksantikvaren for å sikre ensartet praksis.

§ 40 Tilskot til eigaren av freda kulturmiljø

Fylkeskommunedirektøren vurderer at dette reiser et mer prinsipielt spørsmål om fordeling av kostnader til å ha og bevare felleskapets kulturarv, og om den økonomiske byrden eiere av fredete kulturminner har. Fylkeskommunedirektøren mener eiere bør ha rett til tilskudd for å ivareta kulturarv og for å sikres en rett til kompensasjon for den økonomiske ulempen det kan medføre.

§ 63 Samarbeid mellom fylkeskommunen, Sametinget og forvaltningsmuseet

Fylkeskommunedirektøren vil understreke at fylkeskommunen skal stå fritt til å vurdere riktig håndtering av sine saker som et uavhengig organ, og en legger til grunn at bestemmelsen ikke er ment indirekte å flytte reell dispensasjonsmyndighet fra fylkeskommunene til forvaltningsmuseet med dette.

§ 64 Kulturmiljønemnder for dei nasjonale minoritetane

Fylkeskommunen mener dette er et svært godt tiltak for å skape en arena for minoriteter til å diskutere både seg imellom, og med antikvariske myndigheter, hva kulturminner er og betyr. Det er viktig at arbeidet med identifisering av minoriteters kulturminner er noe minoritetene selv medvirker til. Fylkeskommunedirektøren ser det som positivt at minoritetene kan forankre sin egen historie som en viktig del av det som utgjør felleskapets historie. Fylkeskommunedirektøren ber om at det i det videre vurderes om *kan* i første setning skal omgjøres til *skal*, slik at opprettelsen av slike nemnder sikres. Fylkeskommunene må ha en sentral rolle i dialogen med slike nemder, da kulturminner og kulturmiljøer befinner seg lokalt og regionalt.

Fylkeskommunedirektøren gjør oppmerksom på at det er flere organisasjoner som ivaretar de kvensk/norsk-finske interessene, og det må hensyntas ved vurdering av representativitet.

Innføring av bestemmelser om ulovlighetsoppfølging

Den foreslåtte tilsyns- og sanksjonsmyndigheten som foreslås i ny kulturmiljølov vil etter fylkeskommunedirektørens vurdering kreve utarbeidelse av nye rutiner og systemer, og kompetanseoppbygging. Fylkeskommunedirektøren vurderer at det er nødvendig med en utredning av konsekvensene innføringen av disse bestemmelsene vil ha for fylkeskommunene og samfunnet for øvrig.

Foreslåtte endringer i annet lovverk

Lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)

§ 11-8. tredje avsnitt bokstav c) andre setning. Fylkeskommunedirektøren støtter forslaget. I områdene rundt fredete områder bør det tas særlig hensyn til kulturmiljøet ved utbygging. Bestemmelsen kan med fordel nevne verdensarvområder.

§ 11-9. første avsnitt nr. 6 og nr. 7. Fylkeskommunedirektøren er positiv til at hjemmel for å nedlegge riveforbud i bestemmelser i kommuneplanens arealdel blir tydeliggjort. Det er sentralt at forholdet til de viktigste kulturminnene i kommunen kan avklares allerede på kommuneplannivå, og gir nødvendig forutsigbarhet for eiere og samfunnet for øvrig ved videre planlegging. Fylkeskommunedirektøren oppfatter at det er en kodifisering av gjeldende rett.

§ 29-2. første og andre avsnitt. Fylkeskommunedirektøren foreslår at annet ledd formuleres slik at det går frem at *vesentlig endring* også er hjemmel for avslag. Fylkeskommunedirektøren mener det kan være hensiktsmessig å klargjøre at avslagshjemmelen gjelder i begge tilfeller.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at forslaget vil bidra til å tydeliggjøre kommunenes kulturmiljøansvar. For at hjemmelen skal være et godt virkemiddel for ivaretagelse av kulturhistorisk

viktige bygninger må kommunene være godt kjent med hvilke bygninger som har kulturhistorisk betydning. Fylkeskommunedirektøren vil påpeke at det i denne sammenheng vil være av betydning at det finnes en oppdatert og aktuell regional kulturmiljøplan.

Ny § 31-1. a. Fylkeskommunedirektøren vurderer at det i tilfeller der en bygning av høy kulturhistorisk verdi er i såpass dårlig stand at det ikke er hensiktsmessig ikke å tillate riving bør det være mulig å stille krav om at bygningen dokumenteres før riving. Dokumentasjonen må være av en slik standard at den er egnet til formidling og senere forskning.

Fylkeskommunedirektøren er positiv til forslagene til endring av plan- og bygningsloven, og mener dette vil medføre riktige virkemidler for at kommunene kan ta vare på lokalt viktige kulturminner. Tilføyselsen av *kulturmiljø* i de to andre lovene vil likedan styrke forvaltningen av kulturmiljø.

Oppgavefordeling

Fylkeskommunedirektøren støtter at fylkeskommunen fortsatt skal være førstelinje på kulturmiljøfeltet, og at det er i tråd med nærhetsprinsippet. Førstelinje betyr det operative ansvaret for forvaltning av kulturmiljøer. Det gjør forvaltningshierarkiet enklere og mer forståelig. Overføringen av oppgaver er en fullføring av regionreformen. Fylkeskommunedirektøren støtter grepet med at ansvarsfordeling og samordning er inkludert i loven, da det gjør forvaltningen tydeligere og mer tilgjengelig. Oppgavefordelingen det legges opp til mellom forvaltningsnivåene vurderer fylkeskommunedirektøren til å være riktig.

Fylkeskommunene har opparbeidet seg bred kulturmiljøfaglig kompetanse og forvaltningsmessig erfaring som førsteinstans for fredete kulturminner, som ble forsterket etter regionreformen. Fylkeskommunene har i tillegg god oversikt og kunnskap om kulturmiljøene i regionen, i løpende samhandling med kommunene, og derfor godt rustet og godt egnet til å ivareta disse oppgavene.

Fylkeskommunedirektøren er videre enig med utvalget i at hjemler til å ivareta kulturarv etter kulturmiljøloven ikke legges til kommunene. Kommunene er svært viktige aktører innenfor kulturminnevernet, særlig som plan- og bygningsmyndighet. Fylkeskommunedirektøren mener at kommunene i større grad bør settes i stand til å ivareta lokale kulturminner, både når det gjelder virkemidler og kompetanse.

Fylkeskommunedirektøren støtter lovutvalgets forslag om å samle utgravningsansvaret hos universitetsmuseene. Det vil være en forenkling som kan ha vesentlig og samfunnsøkonomisk verdi dersom utgravingsvirksomheten samles på færre aktører.

Fylkeskommunedirektøren er i all hovedsak enig i forslaget om ansvar og oppgavefordeling. Økt ansvar og nye oppgaver til de ulike instansene forutsetter at kapasitet og økonomiske ressurser forskyves tilsvarende.

Samarbeid

Fylkeskommunedirektøren støtter en videreføring av underretningsplikten, samt at denne avgrenses til nasjonale kulturmiljøinteresser. Lovforslaget innebærer etter fylkeskommunedirektørens vurdering en innstramming av Riksantikvarens myndighet, da det foreslås at saker av vesentlig regional interesse ikke lenger skal kunne overtas av Riksantikvaren. Fylkeskommunedirektøren ser at underretningsplikten kan utfordre det kommunale sjølstyre. Samtidig er underretningsplikten en sikkerhetsventil for å sikre at nasjonale kulturmiljøinteresser blir hørt og avveid i saker der det ellers kan foreligge viktige samfunnsinteresser.

Det vurderes videre at samarbeidsplikten mellom fylkeskommune og forvaltningsmuseene er et viktig verktøy for gode, faglige vurderinger i spørsmål som gjelder tillatelse til inngrep i automatisk fredete jordfaste kulturminner. Dette er i tråd med gjeldende praksis. Fylkeskommunedirektøren vil likevel understreke at fylkeskommunen må ha rom for å foreta egne vurderinger som kan gå imot den faglige tilrådingen fra forvaltningsmuseet. Fylkeskommunedirektøren vil understreke at fylkeskommunen som planfaglig og kulturminnefaglig myndighet er godt rustet til å gjøre en helhetlig vurdering og avveining mellom et kulturminnes bevaringsverdi opp mot samfunnsnytt til et tiltak.

Fylkeskommunedirektøren støtter at fylkeskommunen og Sametinget skal samarbeide om oppgaver etter loven. Dette er i tråd med hvordan arbeidet utføres i dag og fungerer etter fylkeskommunedirektørens syn godt. Fylkeskommunedirektøren mener at bestemmelsen vil bidra til å forenkle saksbehandlingen.

Fylkeskommunedirektøren anser det som vesentlig at Riksantikvaren rendyrkes som fagdirektorat for kulturmiljøforvaltningen. Dette er å anse som en videreføring av myndigheten som Riksantikvaren har etter gjeldende ansvarsforskrift.

Fylkeskommunedirektøren støtter forslaget fra halvparten av utvalget i § 57: *Riksantikvaren er klageinstans for enkeltvedtak frå fylkeskommunen og Sametinget*. Det vurderes som vesentlig at Riksantikvaren håndterer klager fra både fylkeskommunene og Sametinget. Fylkeskommunedirektøren vurderer det som uheldig at Sametinget skal håndtere klagebehandling av egne vedtak. Fylkeskommunedirektøren støtter dermed ikke et alternativt andre avsnitt i § 59 *Sametinget*, at Sametinget selv skal organisere behandlingen av klager på enkeltvedtak som er fattet av Sametinget etter kulturmiljøloven, som halvparten av lovutvalget foreslår.

Fylkeskommunedirektøren registrerer at kommuner i Finnmark oppfatter dette forslaget som en inngripen i kommunenes ansvar og rolle som arealplanmyndighet. Dette forslaget handler om håndtering av klage på enkeltvedtak, og gir ikke Sametinget mer makt hva angår arealplanlegging, som fortsatt ligger til kommunene.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Siden det ikke foreligger en utredning av konsekvensene eller et tallgrunnlag som sier noe om forventet ressursbruk som følge av lovforslaget, er det vanskelig å gi en konkret vurdering av de administrative og økonomiske konsekvensene for Finnmark fylkeskommune og for Finnmark for øvrig. At loven tydeliggjør at *alle* nasjonale forvaltningsorgan har ansvar for ivaretagelse av viktige kulturmiljø vil trolig gjøre fylkeskommunens arbeid med kulturminneforvaltningen mer smidig. Fylkeskommunedirektøren er av en oppfatning av en tydeliggjøring av ansvar, sammen med nye virkemidler for ivaretagelse av kulturmiljøer, trolig vil virke positivt inn på hvordan fylkeskommunen kan utføre oppgavene innenfor kulturmiljøforvaltningen, og som vil være en effektivisering som vil gi samfunnsmessige gevinster på sikt.

For Finnmark fylkeskommune innebærer lovforslaget blant annet:

- En utvidelse av den automatiske fredningsgrensen for faste kulturminner fra 1537 til 1850, som vil føre til flere søknadspliktige tiltak og noe høyere kostnader for tiltakshavere, knyttet til arkeologiske undersøkelser, og økt arbeidsbelastning.
- En automatisk fredning av nasjonale minoriteters kulturmiljøer eldre enn 1917, som vil føre til flere saker, registreringer og utgravninger.
- En automatisk fredning av kirker fra før 1850 og eventuelle fredninger av listeførte kirker vil medføre økt arbeidsbelastning og behov for ny kompetanse.
- Ny hjemler for forenklet fredning og samtykkeordning for riving av bygg eldre enn 1945/1950, som vil medføre økt arbeidsbelastning og behov for juridisk kompetanse. Samtykkeregelen innebærer økt ressursbruk til saksbehandling også for kommunene.

- En generell hjemmel for å frede bygninger og anlegg, helhetlige kulturmiljøer, faste kulturminner, løse kulturminner og transportminner (bevegelige kulturminner) vil medføre økt arbeidsbelastning.
- Ved ulovlighetsoppfølging å gi pålegg, bøter, tvangsmulkt og gebyrer vil kreve nye rutiner, systemer og behov for økt juridisk og kulturminnefaglig kapasitet.

Finnmark fylkeskommune har i dag ikke ressurser eller kapasitet til å løse nye og store oppgaver innenfor dagens rammer. Erfaringene fra tidligere, og sist 2020 med regionreformen, er at overføring av nye oppgaver fra staten til fylkeskommunene innen kulturmiljøområdet på langt nær ble kompensert fra statens side. Det ble opprettet 4 nye stillinger i TFFK, og kompensasjonen var i praksis på 0,5 stilling. Fylkeskommunedirektøren må igjen understreke at nye oppgaveoverføringer fra staten til fylkeskommunene må ha en reell kompensasjon.

Flere av bestemmelsene, for eksempel samtykkebestemmelsen og endrede fredningsgrenser, kan etter fylkeskommunedirektørens vurdering medføre moderate administrative konsekvenser for flere aktører i kulturmiljøforvaltningen.

Fylkeskommunedirektøren støtter lovutvalgets presisering av at de administrative og økonomiske konsekvensene må utredes i det videre arbeidet. Det samme må gjelde tilskuddsordninger og andre økonomiske incentiver. Fylkeskommunedirektøren støtter utvalgets vurdering om at økte tilskudd vil styrke arbeidet med ivaretagelsen av kulturmiljøer.



SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 25/02411

Arkivkode

Saksbehandler Kristin Foosnæs

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Hovedutvalg for kompetanse (HUK)	06.10.2025	50/25
2 Fylkesting	14.10.2025	48/25

Høringssvar - NOU 2025:3 Ny kulturmiljølov

Fylkesting har behandlet saken i møte 14.10.2025 sak 48/25

Møtebehandling

Frode Lindal, MDG, fremmet følgende forslag (1) på vegne av MDG og Samelista:

Forkortet innledning:

Finnmark fylkeskommune anerkjenner at ny kulturmiljølov må balansere to sentrale hensyn.

Vår felles kulturarv skal bli tatt vare på for fremtidige generasjoner, men skal ikke påføre urimelige ulemper for de som lever nå. I alle prosesser som gjelder vern og fredning, må derfor lokale vurderinger tillegges betydelig vekt.

For å ivareta rettssikkerheten og sikre en forutsigbar og enhetlig forvaltningspraksis på tvers av landet, er det avgjørende at den endelige myndigheten i fredningssaker og klagesaker ligger hos et nasjonalt organ. Dette sikrer en grundig og uavhengig behandling i flere ledd.

Arne Myrseth, FrP, fremmet følgende forslag (2) på vegne av Frp, H, Sp, V, Uavhengig og NKF v/Romsdal, Ek, Mølmann, Opdal, Johansen:

1

Fylkestinget i Finnmark har behandlet høringsinnspill til NOU 2025:3 Ny kulturmiljølov, og gir følgende høringssvar. **Fylkestinget er kritiske til at et lovforslag med potensielt store konsekvenser for bosetting, næringsutvikling og arealbruk, sendes ut til høring i perioder hvor det er alminnelig kjent at folkevalgte organer ikke**

er aktive som følge av ferieavvikling og derved ikke har mulighet til å inngi svar innen ordinære frister – dette er en demokratisk utfordring.

1. Formålet med loven

Lovens formål (§ 1) Formålsbestemmelsen bør presisere at ivaretagelse av kulturminner og kulturmiljøer fortsatt er et nasjonalt ansvar, ikke kun et «felles ansvar», noe som kan virke pulveriserende mht ansvar. Samtidig er Fylkestinget positiv til at lovens formål styrker den lokale forankringen ved at kommuner, fylkeskommuner og Sameting inkluderes.

Nye oppgaver må følges av tilstrekkelige ressurser og kompetanse, slik at fylkeskommunen kan ivareta rollen både som utviklingsaktør og som kulturmiljømyndighet.

2. (Verdensarv): Lovutvalgets flertall foreslår ingen egen lovhjemmel, men peker på at dagens virkemidler er tilstrekkelige. Finnmark fylkeskommune anbefaler at en hensynsregel innarbeides i loven for å sikre verdensarven, parallelt med endring av plan- og bygningsloven.

3. (§ 4) Definisjonar: Finnmark fylkeskommune støtter ikke begrepene jordfaste kulturminne og transportminne. Arkeologiske kulturminne og bevegelege kulturminne er bedre begreper. Om begrepet jordfaste kulturminner skal videreføres, anbefaler Fylkestinget at ordlyden endres slik at definisjonen blir mer presis og etterprøvbart slik at tru eller tradisjon ikke alene kan bli brukt som grunnlag. En ny ordlyd kan redusere risikoen for at «alt og ingenting» kan tolkes inn som jordfast kulturminne og føre til at store områder i Finnmark i praksis blir underlagt fredningsregimer, uten politisk behandling eller kunnskapsgrunnlag.

4. (§ 15) Fredningsgrenser – generelt: Finnmark fylkeskommune anbefaler at den generelle fredningsgrensen settes til 1850, i tråd med forslaget til lovutvalgets mindretall.

5. (§ 15) Nasjonale minoriteters kulturmiljø: Lovutvalgets flertall foreslår ingen særskilt fredningsgrense, mens et mindretall foreslår 1850. Finnmark fylkeskommune anbefaler at fredningsgrensen settes til 1917, på linje med samiske kulturminner.

6. (§ 24) Forenklet fredning: Støttes som virkemiddel, men må faktisk forenkle prosessene og gi rask saksbehandling. Det understrekes at kommunens og berørte parter vurderinger må tillegges særlig vekt i slike prosesser.

7. (31) Forvaltnings- og skjøtselsplaner: Lovutvalgets flertall foreslår en kan-regel, mens et mindretall ønsker en skal-regel. Finnmark fylkeskommune støtter mindretallets forslag.

8. (§ 38) Finnerlønn: Finnmark fylkeskommune støtter ikke forslaget. Ordningen bør ligge til forvaltningsmuseene, alternativt forbli hos Riksantikvaren.

10. Finnmark fylkeskommune støtter lovutvalget som foreslår 1945 for Finnmark og NordTroms, og 1850 for resten av landet.

11. (§ 57 m.fl.) Klageordning: Finnmark fylkeskommune mener at Riksantikvaren skal være klageinstans for enkeltvedtak fattet av fylkeskommunene og Sametinget. Dette er avgjørende for å sikre rettssikkerheten til berørte parter gjennom en uavhengig, nasjonal behandling av klager, og for å sikre en enhetlig forvaltningspraksis.

12. (Plan- og bygningsloven): Fylkeskommunen støtter forslaget om at kommunene gis hjemmel til å avslå rivning av verneverdige bygg.

13. (Kirker): Fylkeskommunen støtter at forvaltningen av kirker overføres til fylkeskommunene, forutsatt at dette følges av full kostnadsdekning for å overta statlige oppgaver

14. Finnmark fylkeskommune mener at den endelige myndigheten til å fatte vedtak om fredning må forbli hos Riksantikvaren. Selv om fylkeskommunen får nye virkemidler som "forenklet fredning", bør det endelige vedtaket fattes av en nasjonal instans etter tilrådning fra regionalt nivå. Dette sikrer en grundig prosess i flere ledd og ivaretar nasjonale interesser og rettssikkerhet.

Geir Thrane, NKF, fremmet følgende forslag (3) på vegne av han selv:

10.

(§ 44) Samtykke til riving og vesentlig endring: Lovutvalget foreslår 1945 for Finnmark og Nord-Troms, og 1850 for resten av landet. Finnmark fylkeskommune ber om en utvidelse til 1950, for å ivareta gjenreisningsbebyggelsen, sekundært lovutvalgets forslag til 1945, for å ivareta førkrigsbebyggelsen.

I saker som behandles under denne ordningen, må kommunens lokale kunnskap og vurderinger av utviklingsbehov veie tungt.

Endres til:

10.

(§ 44) Samtykke til riving og vesentlig endring: Lovutvalget foreslår 1945 for Finnmark og Nord-Troms, og 1850 for resten av landet. Finnmark fylkeskommune ber om at dette settes til lik resten av landet 1850.

Dette for å redusere ulempene til befolkningen i forbindelse med økte kostnader og merarbeid når det er ønskelig å fornye sin eiendom og bygg.

Truls Olufsen-Mehus, Uavhengig, fremmet følgende forslag (4) på vegne av NKF, H, Sp, V, Uavhengig og Frp:

ny formulering punkt 9 (dekker § 20 og § 40):

Punkt 9 (§ 20 og § 40) Tilskudd: Finnmark fylkeskommune støtter ikke at retten til tilskudd fjernes. Loven må ivareta og sikre at eiere som pålegges vern eller får avslag på tiltak, skal ha rett til kompensasjon i sin helhet for merkostnaden ved å ivareta kulturarven og for økonomisk ulempe. Tilskudd kan ikke være en symbolsk støtte, men må dekke den faktiske forskjellen mellom ordinær vedlikeholdskostnad og kostnaden som følger av vernekrav.

Arne Myrseth, Frp, fremmet følgende forslag (5):

3.

10. Finnmark fylkeskommune støtter lovutvalget som foreslår 1945 for Finnmark og NordTroms, og 1850 for resten av landet.

Arne Myrseth, Frp, fremmet følgende forslag (6):

2.

3. (§ 4) Definisjonar: Finnmark fylkeskommune støtter ikke begrepene jordfaste kulturminne og transportminne. Arkeologiske kulturminne og bevegelege kulturminne er bedre begreper. Om begrepet jordfaste kulturminner skal videreføres, anbefaler Fylkestinget at ordlyden endres slik at definisjonen blir mer presis og etterprøvbare slik at tru eller tradisjon ikke alene kan bli brukt som grunnlag. En ny ordlyd kan redusere risikoen for at «alt og ingenting» kan tolkes inn som jordfast kulturminne og føre til at store områder i Finnmark i praksis blir underlagt fredningsregimer, uten politisk behandling eller kunnskapsgrunnlag.

Votering

Forslag 6 – vedtatt mot 4 stemmer (mot: R, MDG, SV v/Hansen)

Forslag 5 – vedtatt mot 6 stemmer (mot: NKF v/Thrane, SV v/Hansen, R, MDG, Samelista v/Anti)

Forslag 4 – vedtatt mot 12 stemmer (mot: Ap, Samelista, SV v/Hansen, MDG)

Forslag 2 – vedtatt mot 4 stemmer (mot: R v/Eira, Samelista, MDG)

Forslag 3 – fikk 1 stemme, falt (mot: H, FrP, Uavhengig, Sp, V, INP, Ap, Samelista, Rødt, MDG, SV, NKF v/Ek, Mølmann, Romsdal, Opdahl, Olaussen Johansen)

Forslag 1 – fikk 15 stemmer, falt (mot: NKF, H, Uavhengig, Frp, Sp, INP, V)

Innstilling med vedtatte endringer – vedtatt mot 1 stemme (mot: R v/Eira)

Fylkestings vedtak

Finnmark fylkeskommune anerkjenner at ny kulturmiljølov må balansere to sentrale hensyn. På den ene siden skal loven sikre at vår felles kulturarv blir tatt vare på for fremtidige generasjoner. På den andre siden må vern og fredning gjennomføres på en måte som ikke påfører private eiere, næringsliv og lokalsamfunn urimelige ulemper som hindrer nødvendig vekst og utvikling. I alle prosesser som gjelder vern og fredning, må derfor **lokale vurderinger tillegges betydelig vekt**. Det er

kommunene og lokalsamfunnene som best kjenner sine egne områder og som er nærmest til å vurdere balansen mellom vern og utvikling.

For å ivareta rettssikkerheten og sikre en forutsigbar og enhetlig forvaltningspraksis på tvers av landet, er det avgjørende at den endelige myndigheten i fredningssaker og klagesaker ligger hos et nasjonalt organ. Dette sikrer en grundig og uavhengig behandling i flere ledd.

Fylkestinget er kritiske til at et lovforslag med potensielt store konsekvenser for bosetting, næringsutvikling og arealbruk, sendes ut til høring i perioder hvor det er alminnelig kjent at folkevalgte organer ikke er aktive som følge av ferieavvikling og derved ikke har mulighet til å inngi svar innen ordinære frister – dette er en demokratisk utfordring.:

Fylkestinget i Finnmark har behandlet høringsinnspill til NOU 2025:3 Ny kulturmiljølov, og gir følgende høringssvar:

1. Formålet med loven

Lovens formål (§ 1) Formålsbestemmelsen bør presisere at ivaretagelse av kulturminner og kulturmiljøer fortsatt er et nasjonalt ansvar, ikke kun et «felles ansvar», noe som kan virke pulveriserende mht ansvar. Samtidig er Fylkestinget positiv til at lovens formål styrker den lokale forankringen ved at kommuner, fylkeskommuner og Sameting inkluderes.

Nye oppgaver må følges av tilstrekkelige ressurser og kompetanse, slik at fylkeskommunen kan ivareta rollen både som utviklingsaktør og som kulturmiljømyndighet.

2. (Verdensarv): Lovutvalgets flertall foreslår ingen egen lovhome, men peker på at dagens virkemidler er tilstrekkelige. Finnmark fylkeskommune anbefaler at en hensynsregel innarbeides i loven for å sikre verdensarven, parallelt med endring av plan- og bygningsloven.
3. (§ 4) Definisjonar: Finnmark fylkeskommune støtter ikke begrepene *jordfaste kulturminne* og *transportminne*. *Arkeologiske kulturminne* og *bevegelege kulturminne* er bedre begreper. Om begrepet jordfaste kulturminner skal videreføres, anbefaler Fylkestinget at ordlyden endres slik at definisjonen blir mer presis og etterprøvbare slik at tru eller tradisjon ikke alene kan bli brukt som grunnlag. En ny ordlyd kan redusere risikoen for at «alt og ingenting» kan tolkes inn som jordfast kulturminne og føre til at store områder i Finnmark i praksis blir underlagt fredningsregimer, uten politisk behandling eller kunnskapsgrunnlag.
4. (§ 15) Fredningsgrenser – generelt: Finnmark fylkeskommune anbefaler at den generelle fredningsgrensen settes til 1850, i tråd med forslaget til lovutvalgets mindretall.
5. (§ 15) Nasjonale minoriteters kulturmiljø: Lovutvalgets flertall foreslår ingen særskilt fredningsgrense, mens et mindretall foreslår 1850. Finnmark fylkeskommune anbefaler at fredningsgrensen settes til 1917, på linje med samiske kulturminner.
6. (§ 24) Forenklet fredning: Støttes som virkemiddel, men må faktisk forenkle prosessene og gi rask saksbehandling.
Det understrekes at kommunens og berørte parter vurderinger må tillegges særlig vekt i slike prosesser.
7. (31) Forvaltnings- og skjøtselsplaner: Lovutvalgets flertall foreslår en kan-regel, mens et mindretall ønsker en skal-regel. Finnmark fylkeskommune støtter mindretallets forslag.
8. (§ 38) Finnerlønn: Finnmark fylkeskommune støtter ikke forslaget. Ordningen bør ligge til forvaltningsmuseene, alternativt forbli hos Riksantikvaren.

9. (§ 40) Tilskudd: Fylkeskommunen støtter ikke at retten til tilskudd fjernes – eiere bør ha rett til tilskudd for å ivareta kulturarv og for å sikres en rett til kompensasjon for den økonomiske ulempen det kan medføre.
10. Finnmark fylkeskommune støtter lovutvalget som foreslår 1945 for Finnmark og NordTroms, og 1850 for resten av landet.
11. (§ 57 m.fl.) Klageordning: Finnmark fylkeskommune mener at Riksantikvaren skal være klageinstans for enkeltvedtak fattet av fylkeskommunene og Sametinget.
Dette er avgjørende for å sikre rettssikkerheten til berørte parter gjennom en uavhengig, nasjonal behandling av klager, og for å sikre en enhetlig forvaltningspraksis.
12. (Plan- og bygningsloven): Fylkeskommunen støtter forslaget om at kommunene gis hjemmel til å avslå rivning av verneverdige bygg.
13. (Kirker): Fylkeskommunen støtter at forvaltningen av kirker overføres til fylkeskommunene, forutsatt at dette følges av full kostnadsdekning for å overta statlige oppgaver
14. Finnmark fylkeskommune mener at den endelige myndigheten til å fatte vedtak om fredning må forbli hos Riksantikvaren. Selv om fylkeskommunen får nye virkemidler som "forenklet fredning", bør det endelige vedtaket fattes av en nasjonal instans etter tilrådning fra regionalt nivå. Dette sikrer en grundig prosess i flere ledd og ivaretar nasjonale interesser og rettssikkerhet.